

Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij onze schuldenaren vergeven

Mattheüs 6.5-15

Rev Dr Jos M. Strengholt

Arnhem-Nijmegen 2018

In iedere eredienst beginnen wij met God te vragen ons onze zonden te vergeven. Iedere keer opnieuw. En dat is in overeenstemming met het gebed dat Jezus ons heeft geleerd te bidden: ‘Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij onze schuldenaren vergeven.’

In kerken over de hele wereld waar Engels wordt gesproken, worden verschillende versies van het Onze Vader gebruikt. In wezen zijn ze allemaal hetzelfde, maar een belangrijk verschil is dat sommige versies God vragen om onze overtredingen te vergeven, terwijl andere vragen of God onze schulden wil vergeven. Hoe zit dat?

1. Overtredingen, schulden, zonden

Waarvoor vragen wij om vergeving? Voor zonden? Schulden? Overtredingen? Deze woorden worden gebruikt in de verschillende versies van het Onze Vader.

Sommige vertalingen spreken over ‘schulden’ en ‘schuldenaren’.

Andere vertalingen hebben het over ‘overtredingen ... hen die tegen ons overtreden’.

Het woord ‘schulden’ komt voor in de eerste Engelse Bijbelvertaling, die van John Wycliffe uit 1395.

Het woord ‘overtredingen’ verscheen in 1526 in de vertaling van William Tyndale. En in 1549 gebruikte het eerste Book of Common Prayer dat woord ‘overtredingen’, overgenomen uit de Bijbel van Tyndale. Dit werd de ‘officiële’ versie die in onze anglicaanse gemeenten werd gebruikt.

Het is nu niet nodig om ons in taalkundige studies te verdiepen; alle gebruikte woorden — zonden, schulden, overtredingen — zijn goed. Ze verwijzen allemaal naar aspecten van dezelfde zaak. Wij hebben God niet liefgehad zoals het behoort en wij hebben onze naaste niet liefgehad als onszelf.

Dat is de werkelijke kwestie. Als christenen zijn wij ons bewust van dit morele tekortschieten en weten wij dat wij dringend behoefte hebben aan vergeving.

Het woord zonde is niet populair. Mannen en vrouwen voelen zich liever niet aangesproken als zondaars en worden er ook niet graag naar behandeld.

Wij zijn geen dieven, dronkaards, moordenaars of overspelers; wij vloeken niet. Wij leiden een fatsoenlijk, gewoon en eerbaar leven en zijn nooit zelfs maar in de buurt geweest van een rechtszaak of een gevangenisstraf. Wat heeft zonde dan met mij te maken?

De Heilige Schrift beschrijft ons morele tekort op verschillende manieren en noemt het zonde. Het meest voorkomende woord voor 'zonde' betekent eigenlijk: het doel missen. Je had iets moeten doen, maar je hebt het niet gedaan.

Daarom is zonde het tekortschieten in wat wij hadden kunnen en moeten zijn. Wij hebben God en onze naaste niet liefgehad zoals onszelf.

Zonde is ook het bewust overschrijden van de grens die tussen goed en kwaad is getrokken. Een mens weet wat goed is en doet toch wat verkeerd is. Wij zouden vriendelijkheid moeten betonen, maar wij hebben het niet gedaan.

Maar zonde is ook het minder bewuste uitglijden dat je maakt wanneer je over een gladde weg loopt en uiteindelijk op de verkeerde plaats terechtkomt. Het lijkt je als het ware te zijn overkomen. Zonder erbij na te denken gaf je iemand een gemene reactie.

Zonde is een universele ziekte waar ieder mens bij betrokken is. De bede om vergeving maakt een einde aan iedere vorm van vertrouwen in de goedheid van de menselijke natuur.

Maarten Luther zei: 'Wij moeten opmerken hoe [...] ons ellendige leven wordt aangewezen: wij bevinden ons in het land van de schulden, wij zitten tot over onze oren in de zonde.'

Door ons te leren dat wij God moeten vragen onze zonden te vergeven, benadrukt Jezus dat wij zondaars zijn.

En opdat niemand zichzelf zou wijsmaken dat hij als christen een beter mens is, waarschuwt de apostel Johannes ons, christenen, in zijn brief met de woorden:

Als wij zeggen dat wij geen zonde hebben, misleiden wij onszelf en is de waarheid niet in ons. Als wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig om ons de zonden te vergeven. (1 Johannes 1.8-9)

De rabbijnen in de tijd van Jezus brachten de gevolgen van onze zonden aanschouwelijk in beeld. Zij leerden dat iedere zonde een schuld bij God veroorzaakte en dat de opeenstapeling van zonden een muur vormde die de mens van God scheidde.

Aan de andere kant droeg iedere rechtvaardige daad bij aan de schat van verdiensten van de gelovige tegenover God en vormde zo een soort brug naar God.

Zonden waren minpunten die scheiding veroorzaakten, en rechtvaardige daden waren verdiensten die verbinding tot stand brachten.

2. Vergeving

Zo ontstond bij de rabbijnen het beeld van een goddelijke weegschaal: op de ene schaal liggen je goede daden en op de andere je slechte daden, en je moet maar hopen en je best doen om de weegschaal naar de goede kant te laten doorslaan.

Maar dat is een zeer oppervlakkige kijk op zonde. De eerste bladzijden van de Bijbel laten zien dat een volmaakte man en vrouw door één kleine daad van ongehoorzaamheid uit Gods tegenwoordigheid werden verdreven.

Een miljoen goede daden kan onze scheiding van God niet ongedaan maken.

Vanwege onze onvolmaaktheid.

Jezus sluit aan bij deze bekende ideeën van de rabbijnen en vertelt ons dat wij de Vader mogen vragen onze schulden uit te wissen! De muur die ons van God scheidt, neer te halen.

Deze bede is stoutmoedig. Het is bijna schaamteloos wanneer een schuldenaar naar een schuldeiser gaat en vraagt om kwijtschelding. Toch leert Jezus ons om God op deze 'schaamteloze' manier te benaderen! Dat wij God de Vader mogen vragen onze schuld kwijt te schelden en onze zonden over het hoofd te zien, is adembenemend.

Het is alsof je naar je bank gaat en tegen de directeur zegt: 'Ik heb problemen met het betalen van mijn hypotheek. Kunt u alstublieft de hele hypotheek kwijtschelden? Kunt u hem mij gewoon schenken?'

Jezus leert ons om met dit gebed naar de Vader te gaan. Is dat niet het Evangelie? Jezus bidt dit met ons. Met Zijn armen om ons heen, Zijn volk, vraagt Hij onze Vader: 'Vergeef ons onze schulden.'

Vergeving wordt ons vrij aangeboden, zonder dat wij haar hoeven te verdienen. Wij kunnen niets doen om haar te ontvangen, behalve samen met Jezus tot God bidden: 'Vergeef ons alstublieft.' Zodra wij God erom vragen, treedt Jezus als het ware naar voren om te wijzen op Zijn volmaakte leven en Zijn dood.

Hij heeft de schuld voor ons betaald; Hij heeft onze schulden bij God kwijtgescholden. Hij heeft voldaan aan Gods recht en voor ons, mannen, vrouwen en kinderen, de weg terug naar het paradijs geopend.

Het Onze Vader is een gebed van de kinderen van God, die zich richten tot hun hemelse Vader.

Jezus leert ons hier dus dat wij, ook al zijn wij misschien al lang geleden opnieuw in gemeenschap met God gekomen, nog steeds niet volmaakt zijn. Wij moeten God nog steeds voortdurend om vergeving van onze zonden vragen. Vele malen per dag!

Dit doet mij denken aan de voetwassing die Jezus bij Zijn discipelen deed. Toen Hij Petrus wilde wassen, weigerde Petrus eerst. Maar Jezus zei tegen hem: 'Als Ik u niet was, hebt u geen deel met Mij.' Petrus riep uit: 'Heere, niet alleen mijn voeten, maar ook de handen en het hoofd!'

Jezus antwoordde: 'Wie gebaad heeft, heeft niets anders nodig dan dat zijn voeten worden gewassen, maar is helemaal rein. En u bent rein.'

Een gedoopte christen is rein; hij heeft de volledige vergeving van God ontvangen. Maar onze voeten raken de wereld. Wij worden vuil. Wij zondigen telkens opnieuw. Wij moeten die dagelijkse zonden aan God belijden.

Het is goed om dat op een concrete manier te doen. Noem ze voor God bij hun naam. Maar wij doen dat tegenover onze Vader, als het ware terwijl wij bij Hem op schoot zitten. ‘Vader, het spijt mij zo. Ik heb dit en dat gedaan en ik weet dat het U niet behaagt. Vergeef mij alstublieft.’

Welnu, je hoeft niet te wachten totdat Hij je vergeeft. Hij heeft je al vergeven. Je bent Zijn kind!

Onze Vader is zoveel vrijgeviger in het vergeven dan wij zijn in het belijden van onze zonden. In de kerk belijden wij onze zonden voor God, iedere keer wanneer wij samenkomen om Hem te ontmoeten. En Hij vergeeft. Daarom spreken priesters iedere week met woorden van zekerheid uit dat God uw zonden vergeeft.

Prijs God! Wat is dat bevrijdend! Wat is het wonderlijk!

3. De voorwaarde: zoals ook wij vergeven

Maar er is één zin die Jezus toevoegt en die dit gebed voor sommige mensen moeilijk maakt.

‘Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij onze schuldenaren vergeven.’

Hier hebben wij te maken met een duidelijke voorwaarde. Als wij anderen niet vergeven, zal God ons niet vergeven. Dat is de enige manier waarop wij dit kunnen begrijpen.

Nadat Jezus Zijn discipelen had geleerd hoe zij moesten bidden, legde Hij deze kwestie uitdrukkelijk uit:

Want als u de mensen hun overtredingen vergeeft, zal uw hemelse Vader u ook vergeven. Maar als u de mensen hun overtredingen niet vergeeft, zal uw Vader uw overtredingen ook niet vergeven. (Mattheüs 6.14-15)

En dit sluit ook volledig aan bij een gelijkenis die Jezus later vertelde over een dienaar aan wie zijn meester een schuld van miljoenen had

kwijtgescholden, maar die vervolgens eiste dat een collega hem een zeer klein bedrag terugbetaalde dat deze hem schuldig was.

Het gebrek aan vergevingsgezindheid van die man maakte dat zijn meester besloot hem zijn miljoenen uiteindelijk niet te vergeven.

Het vergeven van hen die bij ons in het krijt staan, het vergeven van mensen die ons kwaad hebben gedaan, is de voorwaarde waaronder God ons vergeeft.

Maar dat klinkt alsof mijn daad van vergeving ervoor zorgt dat ik vergeving van God krijg. Alsof ik door mijn goede werken Gods gunst verdien. En dat is niet waar.

Laten wij deze tekst vanuit een andere invalshoek benaderen.

Als God mijn Vader is, als ik werkelijk geniet van Zijn vergeving, als ik geniet van Zijn vriendschap, is het dan mogelijk om anderen niet te vergeven? Is het mogelijk om gemeen en gierig te zijn en anderen kwaad toe te wensen? Nee, natuurlijk niet.

Het Onze Vader is het gebed van de christelijke familie. Wij spreken God aan als Vader, wij behandelen elkaar als broeders en zusters, en zoals God onze zonden heeft vergeven, zo vergeven wij elkaar.

En als wij dat niet doen, laten wij daarmee zien dat wij uiteindelijk toch geen leden van de familie zijn.

De woorden van Jezus zijn een toets voor onszelf. Kun je God vragen om je dagelijkse zonden te vergeven op dezelfde manier waarop jij de zonden van je broeders en zusters vergeeft?

Als je je gewond, gekwetst, gepijnigd of slecht behandeld voelt, hoe reageer je dan?

Een geweten dat vergeving kan vragen zonder die zelf te schenken, is geen geweten dat in geloof leeft. Het lijkt het geweten te zijn van iemand die geen deel uitmaakt van de geloofsfamilie.

Johannes Chrysostomus heeft gelijk wanneer hij zegt: 'God om vergeving vragen als een groot geschenk en diezelfde vergeving vervolgens aan anderen onthouden, is God bespotten.'

Er is geen oprecht gebed om vergeving behalve op de lippen van iemand die zelf vergeeft. Dit is geen tegenstelling tot de rechtvaardiging door het geloof, alsof een hart dat wraak zoekt werkelijk zou kunnen geloven in Gods vergeving van zonden!

Het feit dat je anderen vergeeft, is een teken dat de Geest van God in je woont. God is een vergevende God; daarom worden Zijn kinderen mensen die vergeven.

Niemand is volmaakt. Wij zondigen allemaal, ook wanneer het gaat om het niet volmaakt kunnen vergeven van anderen. Maar als wij een onverzoenlijke houding hebben, moeten wij onszelf onderzoeken. Hoe is dit mogelijk voor een kind van God?

En als wij iemand niet vergeven en toch bidden: 'Vergeef ons zoals ook wij hebben vergeven', beseffen wij dan wat wij bidden? Dan spreken wij als het ware een vloek over onszelf uit. Als je dit gebed met haat in je hart bidt, vraag je daarmee om eeuwige wraak over jezelf.

God zij dank geeft Hij Zijn kinderen geen slechte dingen wanneer zij domme gebeden uitspreken...

Maar laten wij iets doen aan die haat, aan die onverzoenlijke houding. En wij leren deze genadige levenshouding alleen wanneer wij gericht blijven op onze Vader in de hemel en beseffen dat wij zelf nog niet volmaakt zijn.

Conclusie

Jezus bidt met ons tot onze Vader: 'Vergeef ons onze schulden.' Omdat Jezus dit gebed met ons bidt, maar vooral vóór ons, kunnen wij er zeker van zijn dat onze Vader zal vergeven.

Uw zonden zijn vergeven. Maar God verwacht nu van ons dat wij dezelfde vrijgevigheid, vriendelijkheid en vergevingsgezindheid aan elkaar tonen.

Wij kennen allemaal mensen die wij diep verafschuwen, met wie wij werkelijk niet kunnen omgaan. Misschien moeten wij erkennen dat er mensen zijn die wij haten.

God wil dat wij dat loslaten. Je doet jezelf alleen maar pijn wanneer je daaraan vasthoudt.

Onze Vader heeft uw zonden vergeven, maar Hij wil ook dat u degenen vergeeft die tegen u gezondigd hebben.

Denk aan die mensen. En vraag God tijdens onze tijd van avondmaal en zang om in uw hart te werken. Vraag Hem u te helpen die mensen te vergeven.

En laten wij God vragen ons te vergeven omdat wij niet zo vrijgevig zijn als Hij. Hij heeft ons lief en vergeeft ons. Dus raad eens wat Hij wil dat wij doen!

+ In de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Amen.